

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALİZ 293
ARALIK 2021

YPG'NİN ÇOCUK SAVAŞÇILARI

ZEYNEP DURAN | SİBEL DÜNDAR | GÖKHAN BATU

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2021

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Yayınlanma Tarihi: 31 Aralık 2021

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Eposta : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Shutterstock.

“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir”

YPG'NİN ÇOCUK SAVAŞÇILARI

Yazarlar Hakkında

Zeynep Duran

Zeynep Duran lisans derecesini Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden almıştır. Lisans hayatında T.C. Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) gibi kurumlarda stajlar yapmıştır. Hâlihazırda ORSAM Güvenlik Çalışmaları Direktörlüğünde kurum dışı araştırmacı olarak çalışmakta ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesinde Güvenlik Çalışmaları alanında ve Münih Teknik Üniversitesinde Siyaset ve Teknoloji alanında yüksek lisans yapmaktadır. Türk dış politikası, dış politika analizi, uluslararası ilişkiler teorileri, aşırıçılık, devlet dışı silahlı aktörler ve terörizm alanlarına ilgi duymaktadır.

Sibel Dündar

Lisans eğitimini Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamlamıştır. Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Levant Çalışmaları Koordinatörlüğünde Uzman Yetiştirme Programı kapsamında bursiyer olarak görev yapmıştır. Ufuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Hâlihazırda Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Güvenlik Çalışmaları Direktörlüğünde araştırma asistanı olarak görev almaktadır. İyi derecede İngilizce, başlangıç seviyesinde Arapça bilmektedir.

Gökhan Batu

Gökhan Batu lisansını Gazi Üniversitesi İşletme Bölümünde tamamlamıştır. Hayfa Üniversitesi İsrail Çalışmaları Bölümünde yüksek lisans yapmıştır. Çok iyi derecede İngilizce, iyi derecede Arapça ve orta seviyede İbranice bilmektedir. Kasım 2018'den beri ORSAM'da Uzman Yetiştirme Programı kapsamında çalışmalarını sürdürmüştür. 2019'dan beri ORSAM bünyesinde Güvenlik Çalışmaları Direktörlüğünde araştırma asistanı olarak görev yapmıştır. Eylül 2021 tarihi itibarıyla Güvenlik Çalışmaları araştırmacısı olarak görevine devam etmektedir. Güvenlik, istihbarat, İsrail millî güvenliği ve siyaseti gibi konular ilgi alanları arasındadır.

İÇİNDEKİLER

3 GİRİŞ

5 YPG/PKK BAĞINA DAİR LİTERATÜRDE YER ALAN BULGULAR

7 YPG/PKK'NİN SURİYE'NİN KUZEYİNDE GELİŞİMİ VE NÜFUZ KURMA ÇABASI

13 ÇOCUK SAVAŞÇI KAVRAMININ LİTERATÜRDEKİ YERİ, KAVRAMA DAİR TANIMLAR VE CENEVRE SÖZLEŞMESİ'NDEKİ YERİ

15 YPG'NİN ÇOCUK SAVAŞÇI KULLANIMI VE ULUSLARARASI KURULUŞLARIN BU ALANDAKİ ÇALIŞMALARINDAN GENEL GÖRÜNÜM

21 SONUÇ

GİRİŞ

n sekiz yaş altı çocukların silah altına alınması ve muharebe alanlarında savaşmak üzere kullanılması uluslararası hukuk ve insan hakları bağlamında yasaklanmıştır. Ancak Suriye'nin kuzeydoğusunda meşru olmayan bir şekilde varlık gösteren YPG/PKK'nın, bu ülkede gerçekleştirdiği terör faaliyetleri kapsamında çok sayıda çocuğu savaşmak üzere saflarına kattığı ve çatışmaların ön cephelerinde kullandığı gözlemlenmektedir. Terör örgütünün, yıkıcı faaliyetlerinin yanı sıra çocukları savaşta kullanmak suretiyle işlediği hukuk ve insan hakları ihlalleri, uluslararası kurum ve kuruluşlarca yapılan çalışmalar neticesinde birçok kez tespit edilmiş ve söz konusu belgeler kamuoyuna sunulmuştur. Örgütün bu konudaki tutumu ise durumun inkâr edilmesi ve bu raporların sahadaki gerçeklikleri yansıtmadığına yönelik açıklamalar şeklinde olmuştur. Ancak savaş alanlarında hayatlarını kaybedenler arasında çocukların yer alması, zorla alıkoyulan çocuk ve ailelerinin verdiği bilgiler, terör örgütünün

iddia ettiği durumun aksi bir tabloya işaret etmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) ile örgüt arasında Haziran 2019'da varılan bir anlaşma ve ortaya koyulan eylem planı ile uygulamaya son verilmesi, örgüt yapısı içerisindeki kız ve erkek çocukların tespiti ve salıverilmesi hususları gündeme gelmiştir. Ancak terör örgütüne meşruiyet alanı sağlamaktan başka bir işlevi olmayan bu inisiyatifin özündeki yanlışlığın, uluslararası kuruluşların verileriyle de onaylanması mümkün olmuş ve halen çocukları örgüt saflarında çatışmalarda kullanmaya devam etmekte olan örgütün bu uygulamayı sonlandırmak gibi bir hedefinin olmadığı görülmüştür. Nihayet BM gibi bir kuruluşun temsilcilerinin, bir terör örgütünden hukukun üstünlüğü, etik ve dürüstlük gibi değerleri benimsemesini beklемelerinin hata olduğu bu vesileyle bir kez daha anlaşılmıştır.

Bu çalışmada öncelikle örgüt hakkındaki temel bilgiler aktarılacak, YPG-PKK bağlamı incelenecek, çocuk savaşçı kavramı üzerin-

den yürütülen tartışmalara yer verilecek ve örgütün bu konudaki eylemlerine dair uluslararası çalışmalara atıflar yapılacaktır. Son olarak, örgütün sözde "zorunlu askerlik" uygulama-

masında on sekiz yaş altı kitleyi neden hedef aldığı, BM ile varılan uzlaşının sahadaki uygulamalarda ne derece etkili olduğu ve muhtemel sonuçları üzerinde durulacaktır.

YPG/PKK BAĞINA DAİR LİTERATÜRDE YER ALAN BULGULAR

Kamışlı'da YPG/PKK'nın kaçırdığı kız çocuklarının ailelerinin protestosu.

PYD/YPG'nin iddia edilenin aksine PKK'dan bağımsız ve ayrı düşünülmesi mümkün değildir. PYD'nin kuruluş kararı PKK'nın 2002'deki 8. kongresinde alınmıştır. PYD'nin yapısı 2003'ten itibaren PKK'nın düzenlediği kongrelerde kararlaştırılmıştır. Kongreler, PKK'nın güdümünde ve terör kamplarında gerçekleştirilmiştir. PKK'ya ait Kandil Dağı/Ayhan Kampı, bir dönem PYD'nin ana karargâhı olarak kullanılmıştır.¹ Diğer taraftan, PKK ile PYD sorumluları arasında 1980'li yıllarda başlayan yakın ilişkiler bulunmaktadır. PYD'nin ilk başkanı Barazani Muhammed, Murat Karayılan ile yakın bir isimdir. Barazani Muhammed'den sonra, PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan ve Karayılan ile yakın bir isim olan Salih Muhammed Müslim PYD başkanı seçilmiştir. Benzer şekilde PKK'nın üst düzey birçok ismi PYD içerisinde görevlendirilmiştir. Ayrıca, Med TV, Ronahi

TV, Sterk TV ve Nevruz TV gibi PKK'nın yayın kanallarında PYD/YPG'nin faaliyetlerine yer verilmektedir. Bu yayınlarda, PKK ve PYD'nin bir arada hareket ettikleri vurgusunun yanı sıra Öcalan posterleri, PYD ve PKK sembolleri bir arada gösterilmektedir.²

NATO'ya bağlı Teröre Mücadele Mükemmeliyet Merkezinin (TMMM) yıllık dergisi *Defence Against Terrorism Review*'da yer alan Dead Men Tell No Lies: Using Killed in Action (KIA) Data to Expose PKK's Regional Shell Game isimli makalede, Suriye iç savaşında PYD/YPG saflarında bulunan teröristlerin büyük ölçüde Türkiye, Irak ve İran'dan gelen PKK'lılar olduğu, bu teröristlerin %16'sının Türkiye'den geldiği, PKK'nın internet sayfasındaki ölüm ilanlarında doğum ve katılım yerlerinin PKK ve PYD/YPG arasındaki bağlantıyı ortaya koyduğu vurgulanmıştır.³

¹ Mahmoud Barakat, "PKK pulls PYD's strings: Security sources", *Anadolu Agency*, 2016, <https://www.aa.com.tr/en/politics/pkk-pulls-pyds-strings-security-sources-/530356>.

² "PKK-PYD ilişkisi: PYD'nin Suriye'deki Etnik Terör Uygulamaları", *Türkiye Cumhuriyeti Madrid Büyükelçiliği*, 2017, <http://uskup.be.mfa.gov.tr/Content/assets/consulate/images/localCache/12/7dc9fd6b-5958-4e79-b640-5e138bf7e960.pdf>.

³ Andrew Self and Jared Ferris, "Dead Men Tell No Lies: Using Killed-in-Action (KIA) Data to Expose the PKK's Regional Shell Game", *Centre of Excellence Defence Against Terrorism*, 2016, <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php>.

YPG'nin kayıp verileri, uluslararası bağlamda PKK ile ilişkili gruplar arasındaki bağlantıları doğrulamaktadır. Atlantic Council tarafından yapılan bir çalışmaya göre, Ocak 2013 ile Ocak 2016 yılları arasında YPG'nin kendi bildirdiği kayıpların yüzde 49,24'ü Türkiye'den gelen teröristler oluşturmaktadır.⁴ Meşruiyet kazanabilmek için yerel halktan PKK ile bağlantısı olmayan şahısları örgüte katarak bunları alternatif bir elit olarak tanıtmayı amaçlasa da PYD/YPG yapısının kilit isimleri PKK'lı teröristlerden oluşmaktadır. Bu noktada PKK yönetiminin oldukça hassas davrandığını ve örgütün Suriye kolunun kontrolüne dair herhangi bir zaaftan kaçınmak adına özellikle yönetim kademelerine Kandil'den görevlendirme yaptığını ifade etmek mümkündür. Bu yaklaşımda örgütün merkez yönetiminin, Suriye'deki yerel unsurlara güvensizliğinin önemli bir faktör olduğunu ifade etmek mümkündür. PYD/YPG yapısının, PKK ile sadece örgütsel olarak değil aynı zamanda ideolojik olarak da bağlantılı olduğuna dair PYD'nin üst düzey üyelerinden İlham Mohammed'in, "Hareketimiz Öcalan'ın

ideolojisinden faydalandı" şeklindeki ifadesini örnek göstermek mümkündür.⁵ Bunun yanı sıra, ABD Savunma Bakanı Ashton Carter 2016'da kongredeki oturumda terör örgütü PKK/KCK ile PYD/YPG arasında ilişki bulunduğunu açıkça ifade etmiştir.⁶ PKK/KCK mensubu Zind Rukn adlı teröristin, Wall Street Journal gazetesinde yer alan; "Hepsi PKK ama farklı kollar... Zaman zaman PKK'yım, zaman zaman da PJAK, bazen de YPG. Bunlar gerçekten önemli değil. Bunların hepsi PKK'nın bir üyesi" şeklindeki açıklamaları PKK ile YPG arasındaki bağlantıyı açıkça göstermektedir.⁷ PKK ve YPG'nin tüzükleri arasındaki son derece açık benzerlikler, hâlihazırda inkâr edilmeyen organik bağın bir başka delilidir. Son olarak ABD Adalet Bakanlığı, 2021 yılının başında Florida eyalet meclisi binasına yapılan saldırıda YPG'li bir kişinin gözaltına alındığını duyurduğu açıklamada, YPG için "terör örgütü PKK'nın alt kolu" ifadesini kullanarak iki örgüt arasındaki bağa işaret etmiştir.⁸

⁴ Aaron Stein and Michelle Foley, "The YPG-PKK connection", *Atlantic Council*, 2016, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-ypg-pkk-connection/>

⁵ Zafer Kızılkaya, Sofie Hamdi, Mohammad Salman, "The PYD/YPG in the Syrian Conflict: Aspirations for Autonomy in North-eastern Syria", *Brussels School of Governance, Vrije Universiteit Brussel, Brussels, Belgium*, July, 2021, <https://brussels-school.be/sites/default/files/The%20PYD%3AYPG%20in%20the%20Syrian%20Conflict-%20Aspirations%20for%20Autonomy%20in%20North-eastern%20Syria.pdf>.¹¹ Michelle Gavin, "Crisis in Mozambique Is Grabbing the World's Attention," Council on Foreign Relations, 14 Mayıs 2021.

⁶ "US defense chief admits PYD, YPG, PKK link", *Anadolu Agency*, 2016, <https://www.aa.com.tr/en/world/us-defense-chief-admits-pyd-ypg-pkk-link/563332>.

⁷ Joe Parkinson and Matt Bradley, "America's Marxist Allies Against ISIS", *The Wall Street Journal*, 2015, <https://www.wsj.com/articles/americas-marxist-allies-against-isis-1437747949>.

⁸ "Tallahassee Man Arrested For Inciting Violence At The Florida Capitol Building", *U.S. Department of Justice*, 2021, <https://www.justice.gov/usao-ndfl/pr/tallahassee-man-arrested-inciting-violence-florida-capitol-building>.

YPG/PKK'NİN SURIYE'NİN KUZEYİNDE GELİŞİMİ VE NÜFUZ KURMA ÇABASI

Deyr ez Zor'daki çatışmalardan bir görünüm.

PKK terör örgütünün Suriye'deki uzantısı olan YPG, aynı zamanda Suriye merkezli PYD'nin de silahlı kanadıdır. Suriye'nin Kamışlı kentinde meydana gelen 2004 ayaklanmaları sonrasında kurulmuş ancak kuruluşu resmen Suriye iç savaşının başlangıcından bir yıl sonrasında duyurulmuştur. YPG'nin sözde genel komutanlığını Mazlum Kobani kod adlı Ferhat Abdi Şahin yürütürken, kadın kolu yapılanması olan YPJ'nin sözde genel komutanlığına ise Nesrin Abdullah getirilmiştir. YPG ve YPJ'nin yanı sıra kentlerde güvenliği sağladığı belirtilen bir diğer yapı ise sözde "eş komutanları" Civan İbrahim ve Ayten Ferhat olan Asayiş kuvvetleridir. Ayrıca "Rojava Aslanları" olarak adlandırılan ve sadece yabancılardan oluşan bir birlikleri de mevcuttur. YPG, 2014-2016 yılları arasında IŞİD ile mücadele sürecinde ABD'nin öncülüğündeki Uluslararası Koalisyon Güçleri ile ortak hareket etmiş, mühimmat ve hava desteği almış ve bugün Suriye'nin yaklaşık üçte birinde bu sayede alan hâkimiyeti sağlamıştır. 10 Ekim 2015'te, Suriye

Demokratik Güçleri (SDG) adı altında, YPG'nin ağırlıkta olduğu yeni bir çatı yapılanma kurulmuş ve IŞİD ile mücadele kapsamında bu isim altında hareket edilmiştir. Kürt, Arap, Süryani ve Ermeni topluluklardan oluşan ve ortak silahlı güç olarak faaliyet gösteren SDG'nin karar alma mekanizmaları YPG tarafından yönlendirilmektedir.

YPG/PKK'NİN SURIYE'DEKİ GENİŞLEME STRATEJİLERİ, DEMOGRAFİK YAPI İLE ÇELİŞKİLER VE MUHALİFLERE YÖNELİK GERÇEKLEŞTİRİLEN İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

Suriye'de halk ayaklanmalarının başladığı süreçte Suriye rejimi ve YPG/PKK arasında yazılı olmayan bir anlaşma ile rejim güçleri, Suriye'nin kuzeyinden ve Afrin'den tek taraflı olarak çekilmiştir. Çekilmenin neden olduğu güç boşluğunu YPG/PKK doldurmaya başlamış, Temmuz 2012'de Haseke, Afrin ve Ayn

el Arab'ı da içeren geniş bir bölgenin kontrolü ele geçirilmiştir.⁹ Bölgede hâkimiyet alanları oluşturma noktasında ilk aşamayı ciddi bir çatışma yaşanmadan kaydeden örgüt, sonraki aşamalarda genişleme stratejisi çerçevesinde hareket etmeye başlamıştır. Bu doğrultuda Haseke'nin kuzeyinde yer alan Kamışlı civarından ilerleyen örgüt güçleri, önce Malikiye'yi ele geçirmiş ve ardından Resulayn'ı hâkimiyeti altındaki bölgelere dâhil etmiştir. Diğer yandan YPG/PKK'nın ilerleyişi karşısında Esad rejiminin bölgeyi tamamen ve kayıtsız bir şekilde bırakmadığı, özellikle Haseke ve Kamışlı çevresinde silahlı varlık bulundurmaya devam ettiği gözlemlenmiştir.

Yapılan anlaşma çerçevesinde bölgede rejim karşıtı pozisyon alan Kürt hareketlenmeler YPG/PKK tarafından bastırılmıştır. Verilen desteğin karşılığında ise ülkenin kuzeydoğusundaki önemli güvenlik altyapıları ve ekonomik kaynaklar Suriye rejimi tarafından örgüte devredilmiştir.¹⁰ Pragmatik bir niteliğe sahip olan bu anlaşma ile YPG, rejime karşı ayaklanmalardan uzak durarak çıkar sağlamıştır. Muhalif kanatta yer alan Kürt siyasi lider ve yapılanmalar bölgede zemin kaybederken, YPG/PKK'nın siyasi örgütlenme sürecinin önündeki engeller ortadan kaldırılmıştır. Siyasi yapılanma aşamalarının devam ettiği süreçte örgütün, bölgedeki ekonomik niteliği haiz zengin doğal kaynakları ihraç etmek suretiyle maddi açıdan kendisini konsolide etme aşamasına geçişi, YPG/PKK'nın Suriyeli Kürtleri temsil ettiğine yönelik asılsız iddiasını da destekleyici bir faktör olmuştur. Bu faktör, örgütün bölgedeki yayılma hızını da ciddi bir şekilde arttırmıştır. Ancak örgütün hâkimiyet kurma

alanlarındaki yayılım hızı, sadece Suriye rejimi ile varılan anlaşma ve ekonomik kaynaklara erişim faktörlerine bağlı değildir. Söz konusu vilayetlerin kısa bir zaman diliminde örgütün kontrolüne geçmesi, bölgedeki örgütlenmenin daha öncesinde planlandığına ve hayata geçirilmeye başlandığına işaret etmektedir. Bu noktada PKK'nın Suriye'deki geçmişi ve rejim ile ilişkilerinin de ciddi bir rol oynadığı ifade edilebilir.

Bir sonraki aşamada ele geçirilen bölgelerde ilan edilen sözde kanton yönetimlerini birleştirme hedefine yönelik örgüt, Türkiye hattı boyunca bir terör kuşağı oluşturulması temelinde hareket etmiştir. Tel Abyad'ın Uluslararası Koalisyon Güçleri'nin hava desteği ile Haziran 2015'te ele geçirilmesi sonucunda Ocak 2014'te ilan edilen üç kantondan ikisi (Kobani ve Cezire) arasında coğrafi bir bağlantı kurulmuştur. Ancak IŞİD'in süreç içerisinde bölgede yeniden yükselişe geçmesi, Afrin, Ayn el Arab ve Cezire'de ilan edilen kanton yönetimlerine karşı bir güvenlik tehdidi oluşturmaya başlamıştır. Örneğin, 2014'te Ayn el Arab'ın kontrolünün neredeyse IŞİD'in eline geçmesi söz konusu olmuş ancak başta ABD olmak üzere uluslararası aktörlerden gelen destekle Ocak 2015'te bölge IŞİD'in elinden tamamen geri alınmıştır. Ayn el Arab'da IŞİD'in ilerleyişine gösterdiği mukavemet, YPG'nin silah, mühimmat ve hava desteği almasını sağlamıştır. YPG/PKK böylece büyük uluslararası güçlerin, özellikle de ABD'nin gözünde IŞİD'e karşı savaşta devlet dışı silahlı bir aktör olarak meşrulaştırılmıştır.¹¹

Şimdiye kadarki süreçte, Suriye rejimi ile geliştirdiği görece ılımlı ilişkiler ve ABD'nin

⁹ Zafer Kızılkaya, Sofie Hamdi, Mohammad Salman, "The PYD/YPG in the Syrian Conflict: Aspirations for Autonomy in North-eastern Syria".

¹⁰ Rena Netjes Erwin van Veen, "Henchman, Rebel, Democrat, Terrorist The YPG/PYD during the Syrian conflict", *Netherlands Institute of International Relations*, April, 2021, <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2021-05/the-ygpgpyd-during-the-syrian-conflict.pdf>.

¹¹ "The PYD/YPG in the Syrian Conflict: Aspirations for Autonomy in North-eastern Syria"

desteği ile öncelikle Kürt nüfusun daha yoğun olduğu bölgelerde hâkimiyet alanı kuran örgütün bir sonraki genişleme stratejisi Kürtlerin daha az yoğunlukta olduğu bölgelere yönelmek olmuştur. Bu kapsamda Münbiç, Tabka ve Rakka gibi kesimler üzerinden hareket edilmiş ve hâkimiyet alanı genişletilmeye devam etmiştir. Ülkenin kuzeyinde sağlanan ilerleme, konumu itibarıyla stratejik bir öneme ve doğal kaynaklar açısından zengin bir altyapıya sahip olan Deyr ez Zor'a doğru kaydırılmıştır. Genişleme stratejisinin güney yönüne odaklanan örgüt, IŞİD'e karşı taarruzu kapsamında Deyr ez Zor'a ilk kez Şubat 2017'de giriş yapmıştır. Yaklaşık olarak 2 yıl süren çatışmaların neticesinde Aralık 2017'de örgütün internet sayfasında yayımlanan bir bildiri ile Deyr ez Zor'un doğusundaki tüm bölgelerin kontrol altına alındığı duyurulmuştur. Bölgede IŞİD'e karşı yürütülen operasyonlarda Uluslararası Koalisyon Güçleri ve Rusya'nın hava ve lojistik desteklerinin ana etkenlerden biri olduğu görülmüştür. Örgütün IŞİD'e karşı kazandığı sözde üstünlükse 23 Mart 2019'da örgütün basın sözcüsü Mustafa Bali tarafından yapılan açıklamayla duyurulmuştur. Bali, IŞİD'in yerleşik olarak bulunduğu son nokta olan Bağuz'un ele geçirildiğini ve beş yıl önce Suriye'de hilafet ilan eden IŞİD'in tamamen yenildiğini duyurmuştur.¹²

Genişleme stratejisinin devam ettiği süreçte örgütün, idari yönetimin kendisine bağlanması ve bölge halkının desteğinin alınması kapsamlarında sivil ve askerî niteliklerde yerel konseyler kurma yolunu tercih etmiştir. Askerî konseyler, şehir güvenliklerinin sağlanması noktasında YPG ve ona bağlı Asayiş güçleriyle ortak hareket etmektedir. Sivil konseylerse Suriye'nin önemli bir yapılanması olan aşiretlerin bu konseylerde belirli pozisyonlara geti-

rilmesi yoluyla yönetimin farklı gruplar arasında paylaşıldığı algısının oluşturulması açısından önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

İç savaş ortamını ve bölgesel istikrarsızlıkları kendi çıkarı doğrultusunda kullanan YPG/PKK, bölge yönetimini elinde tutma noktasında ise bazı zorluklar yaşamıştır. Süreçte, etnik ve dinî açılardan karmaşık bir demografik yapıya sahip olan bölgede, idarenin tamamıyla YPG/PKK elinde olmasına yerel gruplarca karşı çıkmıştır. Örgütün kendisine verilen tepkilere karşılık ise Arap, Türkmen vb. halkları yok saydığı, demografik değişiklik kapsamında göçe zorladığı, mülk ve gelir kaynaklarına el koyduğu, tapu ve nüfus kayıtlarının yer aldığı binalara zarar verdiği, mevcut belgeleri yok ettiği ve sözde "zorunlu askerlik" kapsamı altında 18 yaş altı çocukları zorla silah altına aldığı gözlemlenmiştir.¹³

Bölge yönetimindeki baskın konumunu korumaya çalışan örgüt, uyguladığı tüm stratejilere rağmen nüfusun daha heterojen olduğu bölgelerde denetimi tam olarak sağlayamamıştır. Örgütün, bölgedeki kontrolünü tesis etmede yetersiz kalması neticesinde, yerel halk ve YPG/PKK arasında gerginlikler yaşanmıştır. Özellikle Arap aşiretleri ile yaşanan bu gerginliklerin çatışmaya varacak seviyeye ulaştığı görülmüştür. YPG/PKK'nın bölgede kalıcı olarak tutunabilmek için yerel halkın desteğini almaya ihtiyacı vardır. Durumun farkında olan örgüt, aşiret liderleri ile düzenli olarak bir araya gelmiş, örgüte destekleri talep edilmiş ve aşiretlerin isteklerine önem verdikleri mesajı verilmiştir. Diğer yandan YPG/PKK, bölgedeki faaliyetlerinden rahatsızlık duyan muhalif yerel halkı bastırmaya çalışarak, siyasi temsiliyet hakkını kendi bünyesinde toplamak istemiştir.

¹² Linda Givetash, "ISIS defeated say U.S.-backed forces, declaring total victory in Syria", *NBC News*, March 23, 2019, <https://www.nbcnews.com/news/world/u-s-backed-forces-declare-victory-over-isis-syria-n972401>.

¹³ "PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu:PYD-YPG", *Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı*, Mayıs 2017, https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/pyd_arapca.pdf.

YPG/PKK tarafından ele geçirilen bölgelerde muhalif Arap, Türkmen, Süryani ve Ermeni grupların köyleri yakılmış, mallarına el koyulmuş ve toplu cezalandırma gibi savaş suçu olarak kabul edilen eylemler gerçekleştirilmiştir.

Bölgede kurulan sivil ve askerî konseylerde aşiret liderlerine sembolik rütbelere verilerek, gençlerin YPG/PKK bünyesine katılması için ikna edilmesi hususunda bu aşiretlerden karşılık beklemiştir. Tüm bu uygulamalar karşısında ise YPG/PKK'nın bölgedeki faaliyetlerinden rahatsızlık duyan kesimlerin mevcudiyeti devam etmiştir. Bölge kaynaklarından elde edilen gelirlerin halka dağıtımında yaşanan olumsuzluklar (elde edilen gelirlerden örgüte yakın kişi veya ailelere daha fazla pay verilmesi), zorla silah altına alma, idari yönetimlerde alınan kararlarda yerel halkın dikkate alınmaması, taahhüt edilen altyapı ve sosyal hizmet çalışmalarının yerine getirilmemesi, kötü yönetim, adam kayırma, yolsuzluk olayları, muhaliflere yönelik keyfi tutuklama ve gözaltına alma girişimleri ve güvenliklerinin sağlanamaması gibi nedenlerle yerel halk ve YPG/PKK arasında hâlen ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Esasen örgütün bu tutumunun, aşiretleri birbirine karşı oynamak olduğunu ifade etmek de mümkündür. Zira bölgedeki parçalı aşiret yapısı ve bu unsurların arasında ortaya çıkan rekabet, YPG/PKK için önemli bir avantaj teşkil etmektedir. Tüm bunlardan yola çıkarak, bölgedeki varlıklarının hayati derecede önemli olduğu iddiasında sunulan IŞİD argümanının altının boş olduğunu belirtmek mümkündür.

YPG/PKK tarafından ele geçirilen bölgelerde muhalif Arap, Türkmen, Süryani ve Ermeni grupların köyleri yakılmış, mallarına el koyulmuş ve toplu cezalandırma gibi savaş suçu olarak kabul edilen eylemler gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen insan hakları ihlallerinin amacı ise bölgenin demografik yapısının değiştirilmesi yoluyla örgüt için yönetilebilir hâle getirilmesidir. Bu doğrultuda Suriye'deki Araplar, YPG hâkimiyetini ve ideolojik söylemini kabullenmeye zorlanmaktadır. Kamışlı ve Haseke'de eğitimin örgüt müfredatına göre düzenlenmesi Arap nüfusla örgüt arasındaki güvensizliği artırmıştır.¹⁴ Nihayeten bölgedeki Araplara ya yapıya müzahir hâle gelme yahut da azınlık muamelesi görme alternatifleri bırakılmaktadır. Endoktrinasyon ve asimilasyona ek olarak sert gücün de bölge halklarını sindirmede etkin bir yöntem olarak kullanıldığı ve örgütün infazlara giriştiğinin altı çizilmelidir.

Bölgedeki muhalif siyasi yapılar da örgütün hedef listesinde yer almaktadır. Bu hususta rakip olarak görülen siyasi parti bürolarının kapatılması, kundaklanması, yönetici veya üyelerinin kaçırılması, keyfi olarak tutuklanması, bölgede yeni oluşumlara izin verilmemesi, suikast, işkence, siyasi kişiliklerin ailelerinin zorla silah altına alınması, demografik değişikliklere

¹⁴ "PKK/KCK Terör Örgütünün Suriye Kolu:PYD-YPG".

maruz bırakılmaları ve zorla göç ettirilmeleri ön plana çıkan başlıklardandır. Örneğin İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) tarafından Şubat 2014'te yayımlanan bir raporda YPG'nin Kürdistan Demokrat Partisi- Suriye (KDP-S), Yekiti ve Azadi Partileri üyelerinin barışçıl siyasi faaliyetleri nedeniyle keyfi olarak gözaltına alındığını belgeleyen yüzlerce vakalara yer verilmiş, örgütse yaşanan insan hakları ihlallerini reddetmiştir. Bugün Suriye Kürt muhalefatinin siyasi bir kanadı olan ve Irak'ın kuzeyinde ikamet eden Suriye Kürt Ulusal Konseyi (SKUK) üyeleri, Suriye'ye geçiş ve siyasal faaliyetlerde bulunma konularında birçok engelle karşılaşmaktadır. Bölgede ofis açmalarına, seçimlerde aday göstermelerine ve idari konularda söz sahibi olmalarına izin verilmemektedir. YPG tarafından muhaliflere yönelik işlenen suçlar, Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International) ve Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR) gibi örgütler tarafından da sağlanan uydu görüntüleri ile rapor hâline getirilmiştir. SNHR tarafından Ocak 2016 yılında yayımlanan bir raporda 51'i çocuk, 43'ü kadın ve işkence altında hayatını kaybeden 16 kişi dâhil olmak üzere en az 407 sivilin YPG/PKK tarafından öldürüldüğü ifade edilmiştir.¹⁵ Yine SNHR tarafından hazırlanan ve mağdurların aileleri, tanıklar ve gözaltı merkezlerinden sağ kalanlar dâhil olmak üzere birden fazla kaynaktan elde edilen veri tabanına göre, YPG/PKK'nın 659'u çocuk

ve 176'sı kadın olmak üzere en az 3.784 kişiyi keyfi olarak gözaltına aldığı belgelenmiştir. Raporun içerdiği tarihler çerçevesinde (Temmuz 2012-Şubat 2021) YPG tarafından kontrol edilen bölgelerde 113'ü çocuk ve 83'ü kadın olmak üzere bu tutuklulardan en az 2.147'sinin akıbetinin bilinmediği tespit edilmiştir.¹⁶ Gerçekleştirilen keyfi tutuklamalar içerisinde örgüt tarafından bölge halkına dayatılan ideolojik eğitim müfredatını takip etmeyen öğretmenler de yer almaktadır. Kürtçe eğitim müfredatında çocuklarını okullara göndermeyen ailelere de örgüt tarafından baskı uygulanmaktadır.

YPG'nin işlediği insan hakları ihlallerinin bir örneği de keyfi tutuklama yoluyla Haseke, Rakka ve Deyr ez Zor vilayetlerinde yüzlerce kişinin zorla silah altına alma kapsamında tutuklanması olmuştur. Özellikle Münbiç'teki Arap gençlerin de bu uygulamaya tabi tutulmaya çalışılması sonucunda 31 Mayıs 2021'de YPG'nin bu uygulamasına karşı protesto gösterileri düzenlenmeye başlamıştır. YPG ise olaylar karşısında sokağa çıkma yasağı ilan etmiş, protestoları sürdüren sivil halka ateş açarak müdahale etmeye devam etmiştir. Arap aşiretlerin yoğun olduğu Deyr ez Zor'da da Ağustos 2020'de kentin yönetiminin halka teslim edilmesi yönünde talepler olmuş ve çıkan çatışmalara YPG silahlı bir şekilde müdahale etmiştir.

¹⁵ "The Most Significant Human Rights Violations by Kurdish Democratic Union Party and the Kurdish Self-Management Forces", *Syrian Network for Human Rights (SNHR)*, January 18, 2016, <https://m.reliefweb.int/report/1349056?lang=ru>.

¹⁶ "Syrian Democratic Forces Have Arrested/ Detained at Least 61 Teachers Over Educational Curricula and for Forced Conscription Since the Beginning of 2021", *The Syrian Network for Human Rights (SNHR)*, February 16, 2021.

ÇOCUK SAVAŞÇI KAVRAMININ LİTERATÜRDEKİ YERİ, KAVRAMA DAİR TANIMLAR VE CENEVRE SÖZLEŞMESİ'NDEKİ YERİ

Savaşta harap olan evine bakan bir çocuk

Çocukların çatışmalarda yer alması uluslararası hukuk ve insan hakları hukuku kapsamında yasaklanmıştır. Ancak PYD/YPG terör örgütü, Suriye'de gerçekleştirdiği terör faaliyetleri kapsamında çok sayıda çocuğu saflarına katmakta, çatışmaların ön cephelerinde savaştırmaktadır. PYD/YPG'nin çocukları savaşta kullanarak bu yasağı ihlal etmesi, çok sayıda bağımsız uluslararası kurum ve kuruluşun raporlarında ele alınmaktadır. Konuya ilişkin uluslararası sözleşmelerde de çocukların savaştırılması yasaklanmakta ve yaş kısıtlamaları getirilmektedir.

İlk olarak 1949 Harp Zamanında Sivillerin Korunmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesi kapsamında on beş yaşın altındaki çocuklar çatışma ve savaştan korunacak kişiler arasında tanımlanmıştır. 1977 tarihli 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine Ek Uluslararası

silahlı çatışmaların kurbanlarının korunmasına ilişkin (1) No.lu Protokol'ün 77. maddesi bağlamında "Çocukların Korunması" şeklinde hususi bir başlık altında çatışan tarafların düşmanca eylemlerde ve çatışmalarda on beş yaşını doldurmamış çocukları kullanmaları yasaklanmıştır.¹⁷ 1989 Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi kapsamında, on sekiz yaşın altındaki her bireyin çocuk kabul edilmesi, on beş yaşından küçüklerin çatışmalara doğrudan katılmaması ve savaştırılmaması, on beş ile on sekiz yaş arasındaki çocukların çatışmalara katılmalarını gerektiren mecburi durumlarda önceliğin yaşça büyük olanlara verilmesi şeklinde çocukların savaşta kullanılmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır.¹⁸ Savaş suçları alanındaki en etkili uluslararası sözleşme olan Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) 1998 tarihli Roma Mevzuatı kapsamında çocuk savaşı ve çocukların silahlı çatış-

¹⁷ Denise Plattner, "Protection of Children in International Humanitarian Law", *The International Committee of the Red Cross (ICRC)*, 1984, <https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/article/other/57jmat.htm>.

¹⁸ "Convention on the Rights of the Child", Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), 1989, <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>.

malarda kullanılması üzerine "on beş yaşından küçük çocukların ulusal silahlı kuvvetlere çağırılması, silah altına alınması veya çatışmalarda aktif olarak kullanılmasının" savaş suçu kabul edileceği şeklinde bir düzenleme yapmıştır.¹⁹ 2000 tarihli BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ek Çocukların Silahlı Çatışmalarda Kullanılmasına Dair Seçmeli Protokol ise taraf devletlerin on sekiz yaşını doldurmamış kişileri zorunlu olarak çatışmalara dâhil etmemeleri şeklinde güncellenmiştir.²⁰

2007 tarihli Çocukların Silahlı Çatışmalara Müdahalesine İlişkin Paris İlkeleri kapsamında "çocuk savaşçı" kavramı "bir silahlı kuvvet veya

grup ile bağlantılı çocuk" olarak tanımlanmaktadır. Silahlı bir çatışma olsun ya da olmasın, devletin silahlı kuvvetlerine veya diğer herhangi bir düzenli veya düzensiz silahlı kuvvete veya silahlı siyasi gruba üye olan veya bunlara bağlı olan on sekiz yaşın altındaki herhangi bir kişiyi çocuk savaşçı olarak kabul etmektedir. Çocuk savaşçıları, savaşa katılma; mayın ve patlayıcıların döşenmesi, izcilik, casusluk, tuzak, kurye veya muhafız olarak hareket etmek; eğitim, tatbikat veya diğer hazırlıklar; lojistik ve destek fonksiyonları, hamallık, yemek pişirme ve ev işçiliği, cinsel kölelik ve istismar biçimlerine maruz kalabilmektedir.²¹

¹⁹ "Rome Statute of the International Criminal Court", 1998, <https://www.icc-cpi.int/resourcelibrary/official-journal/rome-statute.aspx>.

²⁰ "Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child", *Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR)*, 2000, <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/opaccrc.aspx>.

²¹ "The Paris Principles and Guidelines on Children Associated With Armed Forces or Armed Groups", 2007, <https://www.unicef.org/mali/media/1561/file/ParisPrinciples.pdf>.

YPG'NİN ÇOCUK SAVAŞÇI KULLANIMI VE ULUSLARARASI KURULUŞLARIN BU ALANDAKİ ÇALIŞMALARINDAN GENEL GÖRÜNÜM

Suriye'nin kuzeydoğusundaki kamplardan görünüm.

Bir terör örgütünden uluslararası hukuka uyması elbette beklenmemelidir. Ancak PYD/PKK'nın, uluslararası toplum nezdinde meşruiyet elde etme ve kimi ülkelerin bu örgütü "İŞİD karşıtı bir özgürlük savaşçısı" olarak konumlandırma çabaları bağlamında, işlemekte olan çocuk ve insan hakları ihlallerine değinilmesinde fayda görülmektedir. Nitekim terör örgütü lideri Abdullah Öcalan da PKK için örgütlenme modeli öne sürerken, çocukları "kullanılması gereken bir potansiyel" olarak konumlandırmaktan çekinmemiştir: *"...Belirttiğim gibi, kullanılmayan bir potansiyel vardır. Bu potansiyeli işlemek ve harekete geçirmek, ... dağdaki faaliyetten daha az önemli değildir... Çok çeşitli örgüt biçimleri düşünülebilir. Buna çocukların ve yaşlıların örgütlenmesini de dâhil edebiliriz."*²² Dolayısıyla çocukların PKK'nın terörist aktivitelerinde kullanımı örgüt için bir normdur, fıkri geri plana sahip bir faaliyettir ve metodolojik olarak uygulanmaktadır.

On sekiz yaşından küçük kız ve erkek çocuklarının YPG saflarında Afrin ve Haseke'de çocuk savaşçı olarak kullanıldıklarına dair ilk bulgu 16 Ağustos 2013 tarihli BM Uluslararası Bağımsız Suriye Araştırma Komisyonu raporunda yer almaktadır.²³ Yine 27 Ocak 2014'te BM Güvenlik Konseyi tarafından yayımlanan ve 1 Mart 2011-15 Kasım 2013 tarihlerini kapsayan bir başka raporda da YPG'nin çocuk savaşçılara yer verilmiştir. Rapor detaylarında, Haseke bölgesinde 14-17 yaş arası kız ve erkek çocuklarının YPG/PKK'ya destek olması kapsamında kontrol noktaları ve muharebe alanlarına gönderildiği detayları sunulan belgelerle doğrulanmıştır. Kontrol noktalarında tutulan çocukların, örgüte bilgi ve malzeme sağlamanın yanı sıra muharebe alanlarına gönderilmek üzere özel bir eğitime tabi tutuldukları bildirilmiştir. Raporda 17 yaşındaki bir erkek çocuğunun ifadelerine yer verilmiş ve Temmuz 2012'de sınır kasabası olan Ka-

²² Abdullah Öcalan, "Eşitliğe ve Özgürlüğe Yürüyüş: Kadın Ordulaşmasına Doğru", s.11, 12.

²³ "Report of the independent international commission of inquiry on the Syrian Arab Republic", UN General Assembly-Human Rights Council, August 16, 2013.

çocukların
PKK'nın terörist
aktivitelerinde
kullanımı
örgüt için bir
normdur, fikri
geri plana sahip
bir faaliyettir
ve metodolojik
olarak
uygulanmaktadır.

mişli'daki mahallesini korumak için YPG/PKK güçlerine katıldığı, eğitim olarak muharebe alanına gönderdiği ve daha sonrasında bölgede kurulan kontrol noktasının korunmasında görev aldığı detayları paylaşılmıştır.²⁴ YPG/PKK'nın bünyesinde çocuk savaşçılar bulundurduğuna dair ilk kapsamlı çalışma ise 19 Haziran 2014 tarihinde yayımlanmıştır. HRW'nin "Kürt Yönetimi Altında/Under Kurdish Rule" isimli raporunda YPG/PKK'nın 2013 yılında on sekiz yaşından küçük çocukları örgütsel amaçlarla kullanmayacağına dair taahhüt vermesine rağmen, sorunun aynı şekilde devam ettiği, kontrol noktaları ve savaş alanlarında kullanılmaya devam ettikleri tespit edilmiştir.²⁵ HRW'nin Cezire bölgesinde 18 yaşından küçük olduklarını söyleyen Asayiş üyesi dört çocukla yaptığı görüşmeler üzerinden ilerleyen raporun yayımlanmasının ardından, YPG'nin çocuk savaşçıları sistematik bir şekilde kullandığını öne süren manşetlerin sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır. 2015 Ocak tarihli HRW raporunda ise 59 çocuğun (15 yaş altı aralığında yaklaşık 10 çocuk bu grubun içerisinde yer

almaktadır) YPG tarafından zorla silah altına alındığı bilgisi paylaşılmıştır.²⁶ İlgili raporlarda kız ve erkek çocukların ailelerinin rızası olmaksızın ve keyfî uygulama yoluyla örgüt saflarına katıldığı açıkça ifade edilmektedir. Çocuklarının silah altına alınması hususunda ailelerin de ciddi bir baskıya maruz kaldığı gözlemlenmiştir.

Almanya merkezli bir izleme örgütü olan Kurd Watch tarafından Mayıs 2015'te yayımlanan bir raporda YPG/PKK'nın sözde meşru müdafaa yasası kapsamında çocukları zorla silah altına aldığı ve alımlarda yaş sınırının 12 yaşa kadar düştüğü belirtilmiştir.²⁷ Yine HRW tarafından 10 Temmuz 2015'te yayımlanan bir başka raporda YPG/PKK'nın bünyesindeki çocukları tasfiye etme ve zorla silah altına almayı durdurmayı taahhüt etmesine rağmen sorumluluklarını yerine getirmediği vurgulanmıştır.²⁸ 30 Haziran 2016'da ABD tarafından yayımlanan "İnsan Ticareti Raporu" kapsamında ise YPG/PKK'nın 15 yaş altı kız ve erkek çocuklarının örgüte savaşçı olarak dâhil etmeye devam ettiği ve kaçırılan çocukların eğitim kamplarına

²⁴ "Report of the Secretary-General on children and armed conflict in the Syrian Arab Republic", *UN Security Council*, January 27, 2014, <https://undocs.org/s/2014/31>.

²⁵ "Under Kurdish Rule Abuses in PYD-run Enclaves of Syria", *Human Rights Watch (HRW)*, June 19, 2014, <https://www.hrw.org/report/2014/06/19/under-kurdish-rule/abuses-pyd-run-enclaves-syria>.

²⁶ "Syria: Kurdish Forces Violating Child Soldier Ban", *HRW*, July 15, 2015, <https://www.hrw.org/news/2015/07/10/syria-kurdish-forces-violating-child-soldier-ban-0>.

²⁷ "Forcible Recruitments and the Deployment of Child Soldiers by the Democratic Union Party in Syria", *KurdWatch*, May, 2015, https://kurdwatch.ezks.org/pdf/KurdWatch_A010_en_Zwangsrekrutierung.pdf

²⁸ "Syria: Kurdish Forces Violating Child Soldier Ban"

götürüldüğü tespiti paylaşılmıştır.²⁹

YPG'nin 2017 yılından itibaren Halep, Rakka ve Deyr ez Zor vilayetlerine yönelme trendiyle çocuk savaşçı bağlamında yapılan uluslararası çalışmalarda Arap çocukların da zorla silah altına alındığına dikkat çekilmeye başlanmıştır. Arap çocukların silah altına alınması vakalarının en az 51'inde (%12'ye tekabül etmektedir), zorlama ve baskı unsuru ön plana çıkmıştır.³⁰ BM tarafından yayımlanan bir başka raporda da 2017 yılında YPG/PKK'nın 224 çocuğu silah altına aldığı ve bir önceki yıla göre neredeyse beş kat artış yaşandığı argümanı paylaşılmıştır.³¹

HRW tarafından Ağustos 2018'de yayımlanan bir raporda, YPG/PKK'nın bölgede kendi kontrolleri altında bulunan üç kamptan ailelerinin rızası dışında 6 kız çocuğunu bünyesine kattığı detayı yer almıştır. Ailelerle yapılan görüşmelerde örgüt bünyesine katılan çocuklarından haber alamadıkları ve hayatta olup olmadıklarını bile bilmedikleri cevapları alınmıştır. HRW tarafından 2018 sonlarında paylaşılan bir başka raporda yer alan bulgulara ise 2017-2018 yıllarını kap-

sayan dönemde, YPG/PKK'nın muharebe alanlarında kullandığı çocuk savaşçı sayısında ciddi bir artış yaşandığı tespit edilmiştir.³²

YPG saflarında çocuk savaşçı kullanılması, Uluslararası Af Örgütü ve HRW dâhil olmak üzere uluslararası örgütler tarafından defalarca belgelenmiş ve eleştirilmiştir. Dolayısıyla BM ile YPG terör örgütü arasındaki anlaşma vahim bir hata olarak ön plana çıkmaktadır. 29 Haziran 2019 tarihinde BM Genel Sekreterinin Silahlı Çatışmalarda Çocuklar Konusundaki Özel Temsilcisi Virginia Gamba'nın YPG/PKK'nın sözde genel komutanı Mazlum Kobani ile Cenevre'de bir araya gelerek çocukların örgüt bünyesine katılmasının durdurulması, örgüt yapısı içerisindeki kız ve erkek çocukların tespiti ve buna ilişkin önlemlerin alınmasına ilişkin eylem planını içeren bir anlaşma imzalamıştır. Takip eden süreç ise bir uluslararası kuruluşun bir terör örgütü ile anlaşma imzalamasının yanlışlığını gün yüzüne çıkarmış ve BM raporlarında YPG'nin çocuk savaşçı konusuna yönelik probleminin çözülmediği ifadelerine sıklıkla yer verilmiştir.³³ Nitekim anlaşmaya rağmen terör örgütünün 2019'da

YPG saflarında çocuk savaşçı kullanılması, Uluslararası Af Örgütü ve HRW dâhil olmak üzere uluslararası örgütler tarafından defalarca belgelenmiş ve eleştirilmiştir. Dolayısıyla BM ile YPG terör örgütü arasındaki anlaşma vahim bir hata olarak ön plana çıkmaktadır.

²⁹ "Trafficking in Persons Report", *U.S. Department of State*, June 2016, p.357-359, <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/258876.pdf>.

³⁰ "Children and armed conflict in the Syrian Arab Republic", *UN Security Council*, October 30, 2018, <https://undocs.org/s/2018/969>.

³¹ "Syria: Armed Group Recruiting Children in Camps", *HRW*, August 3, 2018, <https://www.hrw.org/news/2018/08/03/syria-armed-group-recruiting-children-camps>.

³² "10 years of conflict in Syria: a call for action", *Geneva Call*, March 19, 2021, <https://www.genevacall.org/10-years-of-conflict-in-syria-a-call-for-action/>.

³³ "YPG'den BM'nin 'çocuk savaşçı' raporuna sert tepki", *Rudaw*, 29 Haziran 2021, <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/290620213>.

ve 2020'de çocukları saflarına katmaya devam ettiği ifade edilirken, ABD Savunma Bakanlığı Genel Müfettişlik Ofisi tarafından yayımlanan bir başka raporda da YPG'nin 2019'da "yerinden edilmiş çocukları saflarına kattığı" ifadesi yer almıştır. Yaşanan çatışmalardan kaçan ve kamplarda hayatını idame ettirmek zorunda kalan savunmasız ailelerin 10-16 yaşlarındaki erkek ve kızları toplayarak eğitim kamplarına götürdüğü bilgisine yer verilmiştir. Ocak 2020'de BM İnsan Hakları Konseyi tarafından yayımlanan "Çocuklarımızın Hayallerini Sildiler: Suriye'de Çocuk Hakları" isimli raporda görgü tanıklarına yer verilmiş ve YPG'nin çok küçük yaşta çocukları saflarında savaşmak üzere zorunlu eğitime tabi tuttuğu belirtilmiştir.³⁴

Temmuz 2018 ile Haziran 2020 tarihleri arasında Suriye'deki çocuklara yönelik ihlalleri belgeleyen BM raporunda ise YPG'nin kendi safları arasında savaşmaları için çocukları topladığı belirtilerek, örgütün son iki yılda en az 400 çocuğu silah altına aldığı ifadesine yer verilmiştir.³⁵ Rapor detayında YPG'nin 318 çocuğu, YPJ'nin ise 99 çocuğu muharebe alanında kullandığı belirtilmiştir.

23 Nisan 2021 tarihli BM raporundaki bilgilere bakılarak 29 Haziran 2019'da BM ile çocukların silah altına alınmasını sona erdirmek ve önlemek için ortak bir eylem planının imzalanmasının ardından YPG saflarındaki çocuk savaşçı varlığının devam ettiği anlaşılmaktadır. Raporda ayrıca YPG'nin 2019 yılında 30 çocuğu serbest bıraktığına yönelik

bilgilere³⁶ karşın, eylem planının imzalanmasından 2021 Nisan ayına kadar geçen sürede 149'u muharebe alanlarında olmak üzere toplamda 160 çocuğun YPG saflarında silah altına alındığı belirtilmiştir.³⁷ Haseke civarında çok sayıda çocuğu zorla silah altına alan örgütün Ağustos 2021'de on sekiz yaşından küçük dört çocuğu kaçırarak Haseke'deki eğitim kamplarına götürdüğü gündeme gelmiştir. Son olarak 21 Kasım 2021 tarihinde Haseke'nin Amude ilçesinden 3 çocuğun YPG'nin çocuk savaşçı kadrosuna dâhil etmek için kaçırıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

BM'nin 6 Mayıs 2021 tarihli "Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar" başlıklı raporunda, Suriye'de savaşta kullanılan 813 çocukta (777 erkek, 36 kız) 119'unun Suriye Demokratik Güçleri (SDG) çatısı altında YPG/YPJ grupları tarafından örgüt saflarına katılarak kullanıldığını doğrulamıştır. Yine aynı raporda, YPG/YPJ tarafından çocukların kaçırıldığı ifade edilmiştir.³⁸ BM'nin Syria Direct ve SNHR'ye dayandığı verilere göre YPG, 2014'ten 2021'e kadar geçen sürede toplamda 911 çocuğu çeşitli yöntemlerle örgüte katmıştır.³⁹ Rakamın 2020'de düştüğü ifade edilse de mevcut çocuklardan ne kadarının serbest bırakıldığı hâlen belirsizdir. Burada belirtilmesi gereken bir diğer husus ise YPG'nin, PKK'dan aldığı eleman desteği ve bu kadrolar dâhilindeki çocukların akıbetidir. Terör örgütünün Suriye ve Irak gibi istikrar-sız ülkelerde mobilizasyon kabiliyeti itibarıyla mevcut rakamların eksik kaldığı dahi ifade edilebilir.

³⁴ "Syrian conflict has 'erased' children's dreams: new UN report", *UN News*, January 16, 2020, <https://news.un.org/en/story/2020/01/1055412>.

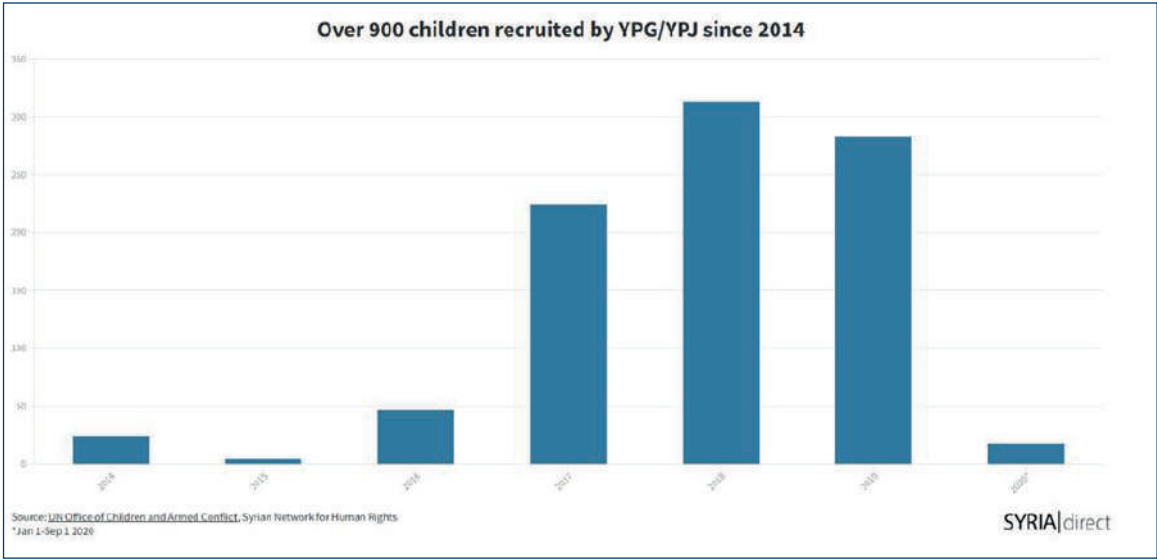
³⁵ "UN report verifies YPG child recruitment in Syria", *Daily Sabah*, May 20, 2021, <https://www.dailysabah.com/politics/war-on-terror/un-report-verifies-ypg-child-recruitment-in-syria>.

³⁶ "10 years of conflict in Syria: a call for action".

³⁷ "Children and armed conflict in the Syrian Arab Republic", *UN Security Council*, April 23, 2021, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2021/398&Lang=E&Area=UNDOCS.

³⁸ "Children and Armed Conflict A/75/873-S/2021/437", *United Nations*, 2021, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2021/437&Lang=E&Area=UNDOCS.

³⁹ Will Christou, Mohammad Abdulssattar Ibrahim, "SDF continues to recruit child soldiers, despite pledges to stop the practice".

*2020 rakamları yalnızca Ocak-Eylül ayları arasını kapsamaktadır.

Çocuk savaşçılar ile ilgili yapılan bazı araştırmalarda ise YPG/PKK'ya bu tür suçlamalardan kurtulabilmesi için öneriler sunulmuştur. Örneğin, Hakikat ve Adalet için Suriyeliler Örgütü (STJ) tarafından Haziran 2021'de yayımlanan bir raporda sözde özerk yönetimin uygulaması için maddeler hâlinde tavsiyeler sıralanmıştır. Söz konusu raporda yer alan maddelerse çocukların çatışmalarda kullanılmasının önüne geçilebilmesi için Temmuz 2014 tarihli Cenevre Çağrısı ve örgütle BM arasında Haziran 2019'un sonlarında imzalanan anlaşmaya tam bağlılık gösterilmesi; YPG/PKK bünyesindeki çocuk savaşçıların tespiti, terhisi ve ailelerine teslim edilmesi süreçlerinin tamamlanması, aile içi şiddet riski ile karşı karşıya kalabilecek çocukların sorumlu sivil yetkililerin gözetimine bırakılması; sözde özerk yönetim tarafından kurulan Silahlı Çatışmada Çocukları Koruma *Dairesi*'nin çocukların silah altına alınması ile ilgili şikayetleri dikkate alması ve sürecin işleyişinin takip edilmesi, çocukları silah altına almak amacıyla topladığı tespit edilen yapılara (Devrimci Gençlik Birli-

ği/Revolutionary Youths Union- RYU ve Genç Kadınlar Birliği/ Young Women's Union-YWU örnekleri gibi) karşı cezai tedbirlerin alınması ve son olarak da çocuk savaşçı kullanımı ile ilişkilendirilen grup veya kuruluşların dağıtılması, bu tür faaliyetlerde bulunan tüm tarafları sorumlular kapsamına dâhil etmek.⁴⁰

Sunulan önerilerde özerk yönetimin çocuk savaşçı uygulaması dışında tutulması ve hatta bu durum ile mücadele eden taraf olarak gösterilmesiye dikkat çekmektedir. Ancak daha öncesinde de belirtildiği gibi YPG ve YPJ yapılanmalarının çocukların silah altına alınması hususunda ana rol üstlendiği bilinmektedir. Ayrıca, sözde özerk yönetim ve silahlı yapılması olan YPG'nin, yukarıda sıralanan önerileri tam anlamıyla yerine getirmesi mümkün görünmemektedir. Örgütün silahlı militanlarının siyasi, askerî ve ideolojik eğitimlerinin genç yaşlarda verilmeye başlandığı bilinmektedir. Örgüt bünyesindeki militan ihtiyacı devam ettiği sürece bu tür uygulamalar ve insan hakları ihlalleri devam edecektir. SNHR tarafından ya-

⁴⁰ "Northeastern Syria: 50 Child Soldiers Demobilized, 19 Others Still Commissioned", STJ, June 2, 2021, <https://stj-sy.org/en/northeastern-syria-50-child-soldiers-demobilized/>.

yımlanan bir çalışmada, Kasım 2021 itibarıyla yaklaşık 136 çocuğun hâlâ YPG'nin kamplarında zorla silah altına almak için tuttuğunu doğrulamıştır.⁴¹ Söz konusu durum, YPG/PKK'nın çocuk savaşçı alımlarına devam ettiği iddiasını da destekler niteliktedir.

Ayrıca yerel kaynaklardan aktarılan bilgiler ve kaybolan çocukların fotoğraflarının sosyal medyadaki paylaşımları da örgütün, çocukları ailelerinden koparmaya devam ettiğini doğrulamaktadır. Ailelerin bu hususta özellikle dikkat çektiği grup ise PKK'ya bağlı Shabiba al-Thawra'dır (Devrimin Gençliği). Suriye'nin kuzeydoğusundaki sözde gençlik hareketi olarak bilinen bu yapının, Kandil'de yer alan PKK terör örgütü ile sıkı bir bağı bulunmaktadır. Grup üyeleri sözde özerk yönetimin kontrolü altındaki okullarda ve eğitim tesislerinde varlık göstermekte ve örgüt tarafından hedef alınan çocuklar özellikle bu okullardan seçilmektedir. Kaçırılan ailelerle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgularda, bu grubun metodik ve düzenli bir adam kaçırmaya sürecini takip ettiği tespit edilmiştir. Grup üyeleri ailelere baskı yapma veya çocukları zorla kaçırmaya yöntemlerinden ziyade hem Suriye'de hem de yurt dışında yaşayan gençlerden örgüte fayda sağlama potansiyeline sahip olanları hedef alma ve endokrinasyona tabi tutarak örgüt bünyesine dâhil etme yöntemini takip etmektedir.

Uygulanan yöntem kapsamında eğitim merkezlerinden seçilen çocuklara, öncelikle örgüt ideolojisi tarafından şekillendirilen sözde Kürt tarihi ve milliyetçiliği üzerine eğitim verilmektedir. Eğitim süreci bir ay veya bir yıl arasında değişebilmektedir. Çocukları kendi yöntemlerine göre belirli gruplara ayıran Devrimin Gençliği örgütü, eğitimden geçen çocukları Kamışlı yakınlarındaki Rimeylan'da bulunan askerî eğitim kampına götürmektedir. Burada askerî eğitime tabi tutulan çocuklar, Kandil'e geçerek PKK adına savaşma veya Suriye'de kalarak YPG adına muharebe alanlarında faaliyet gösterme hedeflerine göre ikiye ayrılmaktadır.⁴²

Son olarak 2021 Aralık ayı başlarında, YPG'nin bir ay önce zorla silah altına aldığı 15-16 yaşları arasındaki altı gencin aileleri, Kamışlı kentindeki BM Ofisi önünde örgütü protesto etmek için bir araya gelmiştir. YPG'nin BM Ofisine giden yolları kapatması üzerine gösteriler, ilçe merkezindeki Ferman Hastanesi önünde düzenlenmiştir. 20 günden fazla bir süredir çocukları ile görüşemeyen aileler, "Çocuklarımız kurtuluşumuzdur", "BM, kaçırılan çocuklarımızın nerede?", "Küçük omuzlar sadece okul çantaları taşır" yazılı pankartlar açmıştır.⁴³ Örgüt mensuplarının protestoları güç kullanarak bastırmaya çalışması ve tutuklama girişimlerinde bulunması ise dikkat çekmiştir.

⁴¹ "SDF abducted a child for conscription in Aleppo city on November 23", November 26, 2021, <https://news.sn4hr.org/2021/11/26/sdf-abducted-a-child-for-conscription-in-aleppo-city-on-november-23/>.

⁴² Will Christou, Mohammad Abdulsattar Ibrahim, "SDF continues to recruit child soldiers, despite pledges to stop the practice", Syria Direct, 15 September 2020, <https://syriadirect.org/sdf-continues-to-recruit-child-soldiers-despite-pledges-to-stop-the-practice/>

⁴³ Mohamad Misto, Eşref Musa "YPG/PKK'nın kaçırdığı kız çocuklarının anneleri, Kamışlı'da protestolarını sürdürdü", *Anadolu Ajansı*, 7 Aralık 2021, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkknin-kacirdigi-kiz-cocuklarinin-anneleri-kamisli-da-protestolarini-surdurdu/2441279>.

SONUÇ

Suriye'nin kuzeydoğusunda terör örgütünün elinde bulundurduğu bölgelerde eğitim sisteminden mağdur olan çocuklar.

18 yaşından küçük bireyler, endokrinasyon ve eğitimlerine dair süreçlerin daha etkin yürütülebilmesi açısından terör örgütlerinin en önemli hedef kitlesini teşkil etmektedir. Yetişkin kesime kıyasla ideolojik eğitimlerinin tamamlanması, ikna edilmesi veya korkutulması daha kolay görünen bu kitle, YPG/PKK tarafından da sıklıkla hedef alınmaktadır. Duygusal manipülasyona daha açık olmaları ve iç savaş ortamında büyümeleri örgütün bu kitleye kolayca erişim sağlayabileceği ortamı oluşturmaktadır. Ayrıca küçük yaşlarda örgüte katılım gösteren ve belirli bazı aşamalardan geçen bu çocukların, ileride belirli bir yaşa kadar hayatta kaldıkları takdirde olası bir kopuş sürecine girmesi, yetişkinlere nazaran daha düşük seviyelerde seyretmektedir. Ayrıca, örgüt liderlerinin profillerinin yüceltilmesi ve bu amaçla bölgedeki tüm eğitim süreçlerine müdahale edilmesi doğrultusunda bu kitle üzerinde çok daha rahat hâkimiyet kurulabilmektedir. Örgüt içerisinde haberleşme, kontrol noktalarının güvenliklerinin sağlanması, silahların hazırlanması ve teçhizatların muharebe alanlarına taşınması gibi arka plan desteklerinin yanı sıra

güvenlik güçlerinin dikkatini daha az çekmeleri ve sızma girişimlerinde daha başarılı olmaları gibi operasyonel avantajları bakımından örgüt tarafından özellikle tercih edildikleri bilinmektedir.

Savaş ortamı psikolojisiyle büyüyen çocuklar, örgüt tarafından ailelerinin rızası olmadan alıkonulmakta ve örgüte entegre edilmeleri için farklı süreçlerden geçmektedir. Bu bağlamda örgütün izlediği ilk strateji, bölgedeki çocukları gözaltına alma, kaçırma veya ailelerinin izni olmadan zorla alıkoyma girişimleriyle kendi himayesi altına almaktır. Çocuklarını teslim etmek isteyen aileler ciddi bir baskıya maruz kalmakta veya çocuklar ailelerine herhangi bir zarar gelmemesi için örgüte katılım göstermektedir. İkinci aşama ise eğitim kamplarının yaşam alanlarından uzakta kurulması ve ele geçirilen çocukların yaşadıkları bölgelere göre daha uzaktaki kamplara gönderilmesidir. Kamplara getirilen çocuklar, eğitim süreçleri boyunca aileleriyle herhangi bir iletişim kuramamakta ve dış dünyadan tecrit edilmektedir. Kendi ideolojilerinin çevrelen-

diği bu alanlarda, çocuklar için herhangi bir özgürlük alanı verilmeyerek örgüte olan bağlılıkları garanti altına alınmaya çalışılmaktadır. Çocuklarını merak eden ve iletişim kurmaya çalışan ailelerse örgüt tarafından tehditlere maruz kalmaktadır.

Sürdürülebilir bir yapı kurmak isteyen örgütün, ihtiyaçları doğrultusunda 18 yaş altı kitleyi doğal bir hedef olarak görme ve çocuk savaşçı olarak kullanmaya devam etmek suretiyle insan kaynağı temini açısından süregelen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. SNHR tarafından gerçekleştirilen güncel bir çalışmada da Ocak 2014-20 Kasım 2021 tarihleri arasındaki süreçte en az 667 çocuğun YPG/PKK'nın gözaltı merkezlerinde zorla tutulmaya devam edildiğini belgelenmiştir.⁴⁴

Yine uluslararası raporlarda 2014 yılı itibarıyla YPG/PKK'nın bünyesine kattığı çocuklara yönelik vakaların ağırlık kazandığı gözlemlenirken, bu tarihten itibaren örgüt bünyesinde bulunan ve örgüt bünyesinde 18 yaşını tamamlayan bireyler bağlamındaki insan hakları

ihlalleri konusunda bir politika geliştirilmemesi dikkat çekicidir. Dolayısıyla, YPG/PKK'nın ne kadar çocuğu serbest bıraktığı konusundaki belirsizlikler göz önünde bulundurularak örgüt içinde 18 yaşından küçük çocukların zamanla azalması da ihtimal dâhilindedir. Ancak uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından atılan adımlarda YPG/PKK'nın taraf olarak muhatap alınması, kimi aktörlerin konjonktürel çıkarlar ve sahada kendi beşerî ve finansal kayıplarını azaltabilmek adına örgütle yakın bir ilişki tesis etmesi bölgesel ve küresel güvenlik açısından önemli sorunlar oluşturan bir durum ortaya çıkarmakta ve terör örgütüne meşruiyet alanı açmaktadır. Bunun yanı sıra bölgedeki yabancı pasaportlu IŞİD bakiyesi bireylerin mevcudiyeti ve bunların olası geri dönüşlerinden çekinen bazı Batı ülkelerinin pozisyonu da örgüt için önemli bir koz olarak ön plana çıkmaktadır. Sonuç olarak bir terör örgütünün bir diğer terör örgütüne karşı araçsallaştırılması ile ortaya çıkan bu gri alan, örgütlerin hem sahada hem propaganda materyali olarak çocuklardan faydalanmasının önünü açmaktadır.

⁴⁴ "On World Children's Day: Tenth Annual Report on Violations Against Children in Syria", SNHR, November 20, 2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/On_World_Childrens_Day_Tenth_Annual_Report_on_Violations_against_Children_in_Syria_en.pdf.

NOTLAR

[illegible]

www.orsam.org.tr

[orsamorgtr](https://www.facebook.com/orsamorgtr)